

Fig. 10. Mărgică de sticlă

restaurate. Lucrate la roată, cele două chiupuri¹⁴ (unul înalt de 1,25¹⁵ iar al doilea de 1,10 m) au culoarea cărămizie gălbuie, forma ovoidală, fundul inelar, iar buza lată este răsfrântă drept în afară, formînd un fel de guler¹⁶. Ambele recipiente de dimensiuni mari serveau pentru păstrarea grînelor și a diferitelor uleiuri, dovadă că pe pereții chiupului mai mic atît în interior cît și în exterior s-au păstrat resturi de uleiuri vegetale¹⁷ (fig.9). Ceramica de import lucrată la roată este prezentă, doar, prin cîteva fragmente ce au aparținut unei amfore de tip rodian.

În afară de ceramică s-au mai găsit cîteva fusaiole bitronconice și o greutate piramidală, perforată în extre-

¹⁴ Chiupurile prezintă analogii cu recipiente similare găsite la Bli-daru și Fețele Albe (cf. Hadrian Daicoviciu, *Dacii*, 1972, ed. II, p. 251, fig. 251).

¹⁵ Chiupul a fost expus în cadrul expoziției itinerante : „Civilizația daco-geților în perioada clasică” (vezi, catalogul *Civilizația daco-geților în perioada clasică*, Cluj, 1976, p. 29, poziția 208.

¹⁶ Chiupurile sînt în prezent expuse în Muzeul de istorie a municipiului București.

¹⁷ Identificarea a fost realizată de cercetătorul Marin Cîrciumaru de la Institutul de Arheologie, București.

mitatea superioară. Amintim că într-una dintre locuințe, în pămîntul de umplură s-a aflat și o mărgică lucrată din sticlă decorată cu cercuri albastre și albe (ochi de rîndnică) (fig. 10). În locuire au fost constatate și cîteva obiecte din fier : un fragment de pînten, de tipul cu spin la mijloc, precum și un cuțit curb de dimensiuni mijlocii (fig. 8, 4).

După inventarul aflat în așezarea geto-dacă de la Bucureștii Noi, deducem că locuitorii au practicat agricultura, olăritul, creșterea vitelor și pescuitul. Această așezare, cu un caracter sătesc, prin inventarul său este similară celorlalte locuiri geto-dace aflate pe teritoriul orașului București la : Bragadiru, Cățelu Nou, Dudești¹⁸, ceea ce permite încadrarea întregului complex în secolele II—I î.e.n. Locuirea, alături de celelalte amintite mai sus, avea desigur strînse legături cu cetatea geto-dacă din imediata vecinătate de la Popești-Novaci și împreună cu aceasta au făcut desigur parte din întinsul și puternicul stat al lui Burebista.

SUMMARY

From 1974 to 1975, a Latène Geto-Dacian settlement was studied on a terrace from the right bank of Colentina river. On the western side of the terrace was discovered a feudal residence dating from the XIV-th-XVII-th centuries.

The archaeological researches found out the surface of the Latène settlement, defined more accurately the stratigraphy of the respective area and studied 13 pit and surface houses—three feudal (B1, B10, B2) and ten Geto-Dacian. In Bucureștii Noi region were revealed three pits—two with provisions and one with a ritual character.

The inventory of the Geto—Dacian house consisted especially of hand and wheel ceramics which led to the conclusion that they were dating from the IInd 1st centuries B.C. like all the other Geto-Dacian houses existing on the territory of Bucharest (Bragadiru, Cățelu Nou, Dudești).

¹⁸ Mioara Turcu, *Cercetări arheologice la Dudești*, în „Carpica” VIII, 1976, p. 41—49.

CERCETĂRI PRIVIND SECOLUL AL VI-LEA ÎN ZONA DE NORD A BUCUREȘTILOR

V. BORONEANȚ

Cu ocazia cercetărilor de teren efectuate în anii 1976—1977 pe malurile râului Colentina, printre alte numeroase obiective arheologice identificate se numără și cele privind sec. VI. Acestea au fost reperate pe malul drept și anume pe teritoriul comunei suburbane Chitila, în perimetrul carierei de lut și nisip a Fabricii de cărămidă „7 Noiembrie” și în șanțurile de însilozare a cartofilor de la Întreprinderea AGROCOOP.

La periegheză, în punctul Cariera, s-a observat, pe urma răzuirii terenului de către lama buldozerului, conturul a două locuințe de sec. VI. În anul 1977 s-au efectuat săpături de salvare. Nu s-a mai putut identifica conturul acestor locuințe deoarece lucrările din carieră le distrusesese, dar în săpătură, în secțiunile III și IV, a fost observată și dezvelită o altă locuință. Un strat de pămînt care să conțină elemente culturale privind această perioadă nu a putut fi observat. Materialul ceramic se situează deasupra stratului cultural Tei, în amestec cu materiale dacice de sec. III—IV e.n. Acest strat este foarte îngust, are aproximativ 10 cm, fiind chiar sub pămîntul vegetal (fig. 2).

Locuința identificată în secțiunile III—IV este de tip semibordei. Pornea din stratul amintit și cobora pînă la stratul cafeniu steril perforînd întreg stratul cultural Tei (fig. 2). Avea fundul la 0,65 m. Lungimea sa nu s-a putut măsura deoarece se pierdea în afara secțiunii. Nu putea să depășească decît cu cîteva cm lungimea de 3,10 prinsă de secțiune datorită faptului că groapa stîlpului de la colțul de N intra în secțiune. Lățimea era de 2 m. În formă de dreptunghi cu colțurile rotunjite (fig. 1), locuința era prevăzută cu o intrare în partea de N—V. În colțul de S—V se afla cuptorul, săpat în pămîntul galben neumblat, cu circa 15 cm mai sus decît fundul bordeiului. Intrarea cuptorului era prin partea de N. În fața intrării se găsea vatra cenușei pe care se mai păstrau cărbune, arsură, fragmente ceramice. S-a păstrat parțial și coșul cuptorului de formă cilindrică, din lut în amestec cu resturi vegetale (frunze de păioase etc.). Cupola cuptorului era parte prăbușită în interiorul lui, parte în interiorul locuinței, pe direcția N. Deasupra cuptorului se aflau vălătuci de lut de formă ovală sau semiovală, unii dintre ei prăbușiți odată cu cupola în interiorul cuptorului, la un loc cu resturi ceramice și în interiorul locuinței (fig. 1).

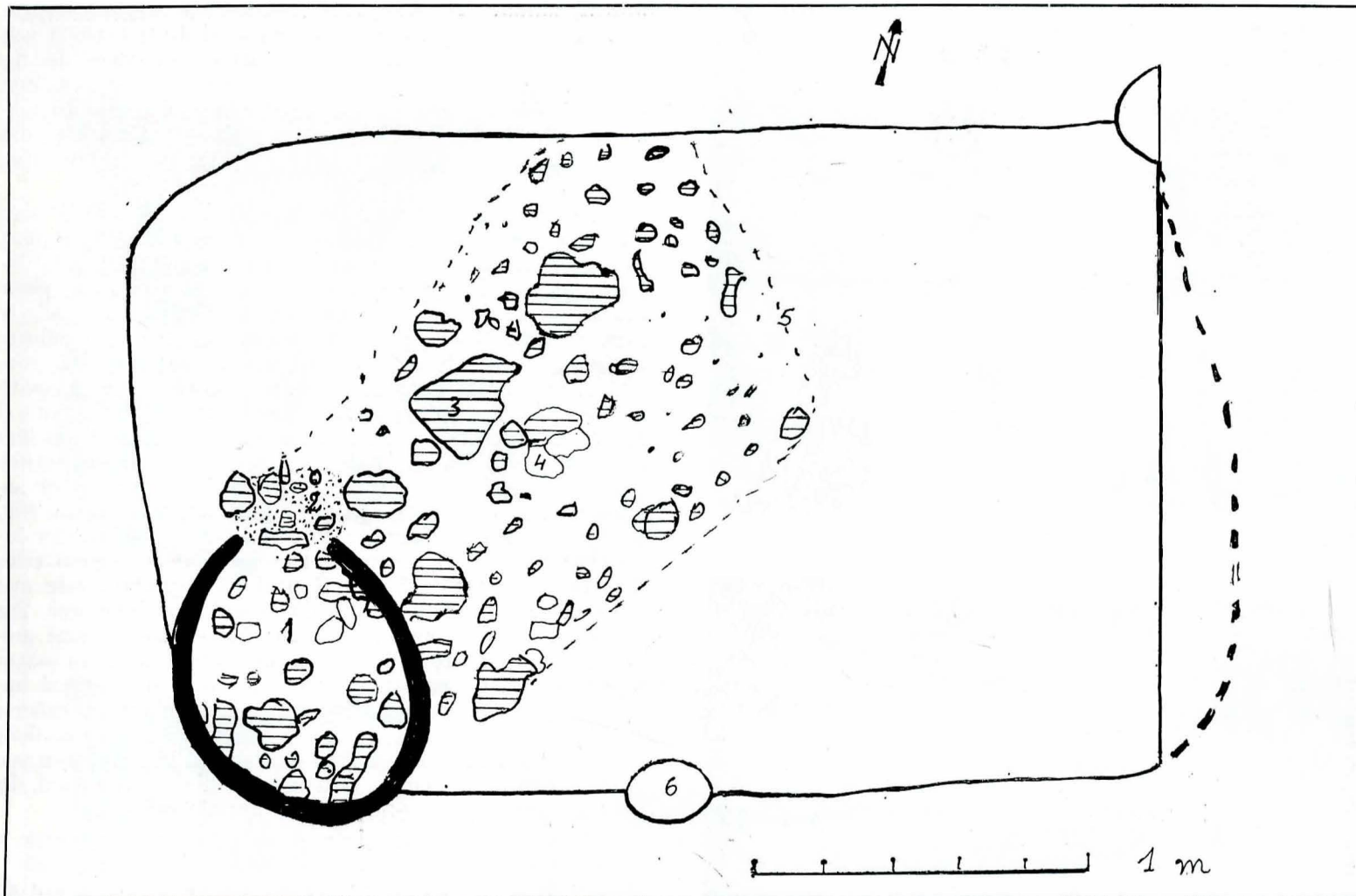

Fig. 1. Planul locuinței semibordei de la Chitila-Cărămidărie. 1, cuptor; 2, vatră cenușă; 3, chirpic ars; 4, cioburi; 5, limita chirpicului ars; 6, groapă stîlp-

Pe laturile de S și E ale locuinței s-a găsit și cîte o groapă a stîlpului de susținere a suprastructurii (fig. 1). După gradul de folosire a cuptorului, vatra fiind puțin întrebuințată, și după sărăcia materialelor, ne dăm seama că locuința nu a funcționat o vreme mai îndelungată. Nu a dispărut prin incendiu. Așa se explică și faptul că materialul ceramic găsit nu se întregeste.

Materialul ceramic este obținut dintr-o pastă negricioasă bogată în humă cu rare resturi de substanțe organice (datorite poate întîmplării) și nisip grosier. Este o pastă puțin îngrijită. Cele mai multe fragmente provin din vase lucrate cu mîna iar altele din cele cu roata. Pe cele lucrate cu mîna se observă urmele degetelor, mai ales pe partea interioară. Sînt de culoare galben-cărămizie sau cenușiu-cărămizie. Arderea nu s-a făcut în cuptoare cu posibilități de realizare a unor temperaturi înalte. Vasele, o dată fasonate, au suferit o seliviseală făcută cu apă, suprafața fiind neregulată; uneori pietricelele mai mari ies la suprafață. Forma vaselor nu este perfectă.

Nu s-au găsit vase întregi, ci numai fragmente care nu se leagă între ele. Acestea aparțin în general vasului borcan prelung cu buza răsfrîntă (fig. 6, 8, 9) și fundul gros, în special spre muchii (fig. 8, 5, 6). Materialul ceramic găsit în semibordei provine din vase de talie mică, mijlocie și mare. În locuința săpată s-a găsit un fragment de vas de dimensiuni mari (chiup) lucrat cu roata. Tot din aceeași locuință provin mai multe fragmente de tîpsie, aparținînd unui tip cu marginea abia conturată (înălțimea 1,5—2 cm) față de linia fundului. S-au putut recunoaște două variante: **a**, cu muchia fundului dreaptă (în unghi drept) și **b**, cu muchia rotunjită. La prima variantă, muchia este retezată drept (fig. 9, 5) iar la cea de-a doua, ascuțită (fig. 9, 4). Fundul tăvii este gros și neregulat ca la întreaga ceramică lucrată cu mîna din locuință.

Materialul ceramic este în general neornamentat. Pe un fragment de borcan se observă un segment de linie, orizontală, în zona de întîlnire a corpului cu gîtul (fig.

Fig. 2. Profilul peretelui de E al semibordeiului. 1, pămînt nesăpat; 2, cafeniu steril arheologic; 3, negru-cenușiu recent; 5, pămînt vegetal; 6, fund vas; 7, gresie de ascuțit.

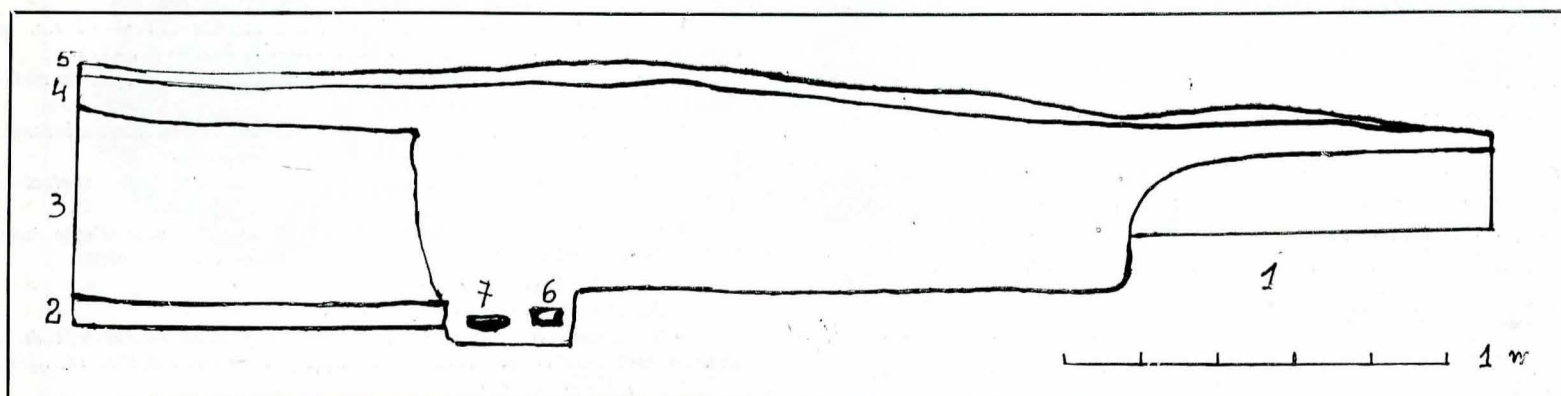

Fig. 3. Vedere din timpul săpăturilor.

Fig. 4. Cuptorul cu cupola prăbușită.

Fig. 5. Cuptorul după scoaterea prăbușirilor.

6,1). Din aceeași pastă sînt făcuți și vălătucii de formă ovală și semiovală, de dimensiuni mari ($25 \times 17 \times 10$ cm) și mici ($13 \times 7 \times 5$ cm) (fig. 6, 10). În inventarul locuinței figurează și o piatră de rîu, utilizată la ascuțitul uneltelor de os sau metal (fig. 7, 2).

Din cercetările de teren de la Chitila-Cărămidărie provin fragmente ceramice de aceeași factură cu cele din

locuințe, unele dintr-o pastă identică cu cele din săpătură, lucrate cu mîna dar și la roată, și dintr-o pastă mai bună care conține nisip fin. Fac parte din vase de tip borcan. Cele lucrate la roată sînt ornamentate cu linii incizate paralel sau în val foarte larg. Cu această ocazie la Chitila-Cărămidărie s-au găsit și materiale din sec. IX—X, ce proveneau tot dintr-o locuință (fig. 6, 3, 8).

După cum am arătat, la depozitul AGROCOOP s-au găsit de asemenea fragmente ceramice lucrate cu mîna sau cu roata olarului de același tip cu cele de la Chitila-Cărămidărie. Din punctul de vedere al pastei, o parte dintre acelea lucrate cu mîna sînt identice cu cele găsite la Cărămidărie. Majoritatea celor lucrate cu mîna, de culoare cărămizie, sînt obținute dintr-o pastă mai îngrijită, conținînd mai mult nisip fin. Uneori culoarea este datorată și unei arderi secundare. Din aceeași pastă sînt făcute și fragmente lucrate cu roata și poartă un ornament din linii orizontale. Un fragment de fund prezintă linii concentrice provenite de la îndreptarea cu sfoara a suprafeței de așzare (fig. 6, 5). Toate aparțin tipului de vas borcan (fig. 6, 8). În ceea ce privește finisajul, categoria vaselor lucrate din pastă cu nisip se deosebește de categoria celor din pastă negricioasă prin faptul că suprafața este mai bine netezită, nu au seliviseală și sînt mai bine arse. Par a indica o etapă ceva mai tîrzie. Materialul provine probabil din două gropi de semibordeie observabile în șanțurile silozului de cartofi. Gropile porneau din stratul humusoid de la suprafață și pătrundeau în pămîntul cafeniu închis fără urme de locuire. Nu ne-am putut da seama dacă între cele două locuințe există o diferență în timp, deoarece materialul l-am recoltat din pămîntul de azvirlitură. În profilul gropilor nu s-au găsit materiale ceramice.

După tipul de locuințe și sistemul de construcție a cuptorului, dar mai ales după materialul ceramic găsit, sîntem îndreptățiți să încadrăm descoperirile făcute de noi între cele datate în secolul al VI-lea atît de numeroase în perimetrul Bucureștilor dar mai puțin numeroase în Cîmpia Dunării¹.

Cele mai apropiate analogii, mergînd pînă la identitate după cîte am putut constata în depozitul Muzeului Bucureștilor², se pot face cu descoperirile de la Fundeni Doamnei³, Cățelu Nou⁴, Mănești-Buftea⁵, dar și cu cele de la Dămăroaia⁶. Se aseamănă, din punctul de vedere al pastei, finisării și al tehnicii de ardere. Mari asemănări prezintă și cu materialele găsite în așezarea de la Dulceanca⁷. Ne întrebăm dacă nu cumva această categorie ceramică (pastă negricioasă, ardere imperfectă, prelucrare sumară, seliviseală, suprafața puțin netezită) alcătuiește o etapă mai veche în cadrul ceramicii lucrate cu mîna din Cîmpia Dunării? Ea este însoțită și de ceramica lucrată cu roata dar dintr-o pastă mai bună, provenită de la meșteri olari din centre cu tradiție. Ceramica cu mîna, după părerea noastră, este de proveniență strict locală, legată de economia închisă, al cărei circuit foarte restrîns e o consecință a migrațiilor din sec. IV—V, omul fiind obligat să-și procure aproape toate cele necesare vieții în cadrul propriei gospodării sau comunități, într-o vreme de nesiguranță a drumurilor tradiționale de comerț, de distrugere a vechilor centre, de criză de autoritate politică și de retragere din fața valului migrator⁸.

¹ Suzana Dolinescu-Ferche, *Așezări din secolele III și VI e.n. în sud-vestul Munteniei. Cercetările de la Dulceanca*, București, 1974.

² Mulțumim colegei Mioara Turcu care ne-a pus la dispoziție materialele aflate în colecția muzeului.

³ Dinu V. Rosetti, *Siedlungen der Kaiserzeit und Völkerwacherungszeit bei Bukarest*, în „Germania”, 18, 1934, p. 207—213.

⁴ Valeriu Leahu, *Raport asupra săpăturilor arheologice efectuate în 1960*, în „Cercetări arheologice în București”, I, 1963, p. 15—43.

⁵ Cercetări efectuate de Aristide Ștefănescu și nepublicate încă. Mulțumim acestui coleg pentru informațiile pe care ni le-a oferit.

⁶ Dinu V. Rosetti, *op. cit.*

⁷ Suzana Dolinescu-Ferche, *op. cit.*

⁸ V. Boroneanț și I. Stîngă, *Cercetările privind secolul VII de la Ostrovu Mare, com. Gogoșu, din zona Hidrocentralei Porțile de Fier II*, „Drobeta”, III, 1976.

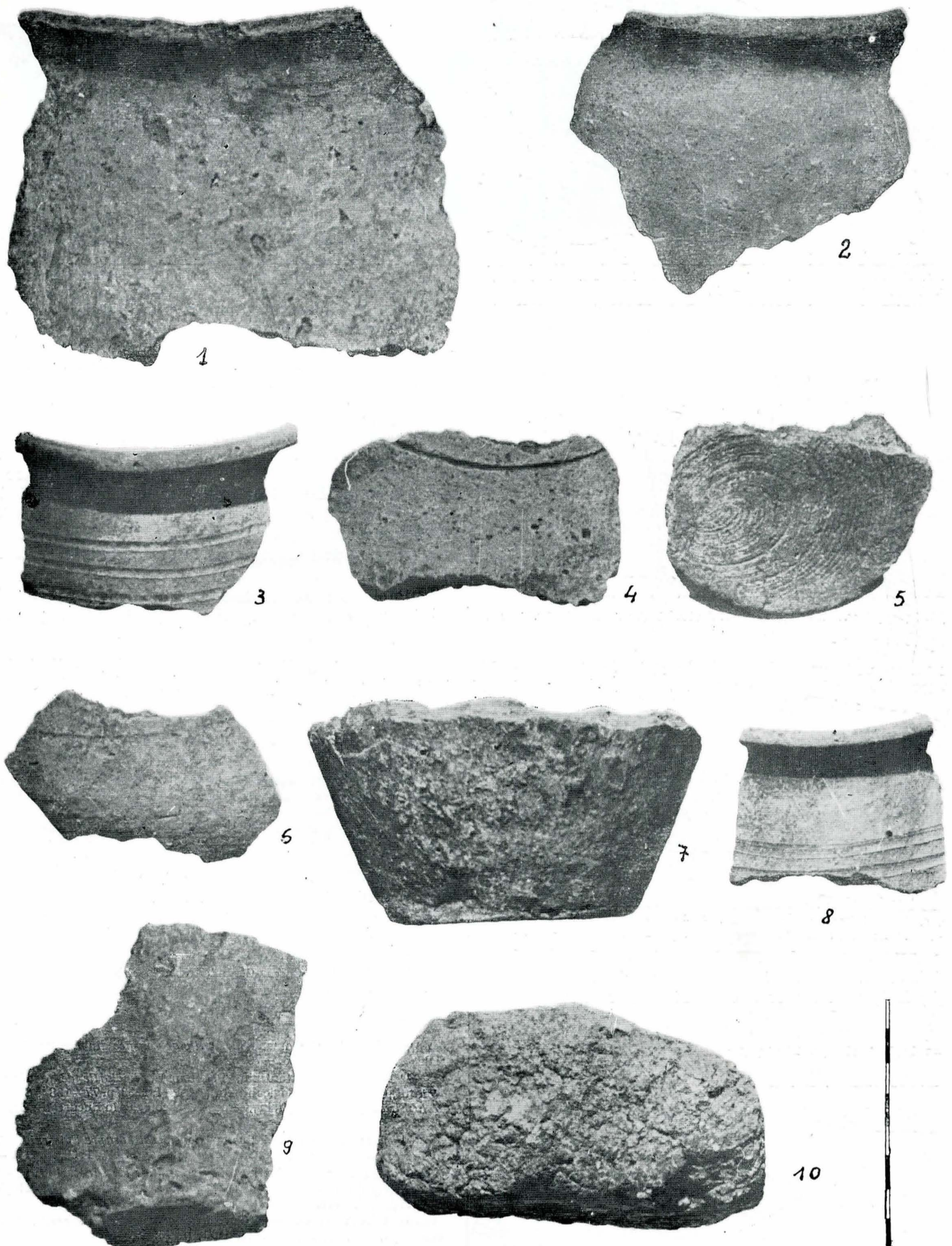

Fig. 6. Material ceramic: 1, 7, 9 din locuința semibordei; 3, 4, 8 din perieghetză, de la Chitila-Cărămidărie (3, 8 sec. IX - X); 2, 5 - 6 de la Chitila AGROCOOP; 10, vălătuc de lut.

Fig. 8. Profilul fragmentelor din locuința semibordei din sec. VI. 1, 2, 3, 5, 6. 4. de la suprafața de sec. IX - X.

Fig. 7.1, fragment de tepsie din locuință; 2, gresie de ascuțit.

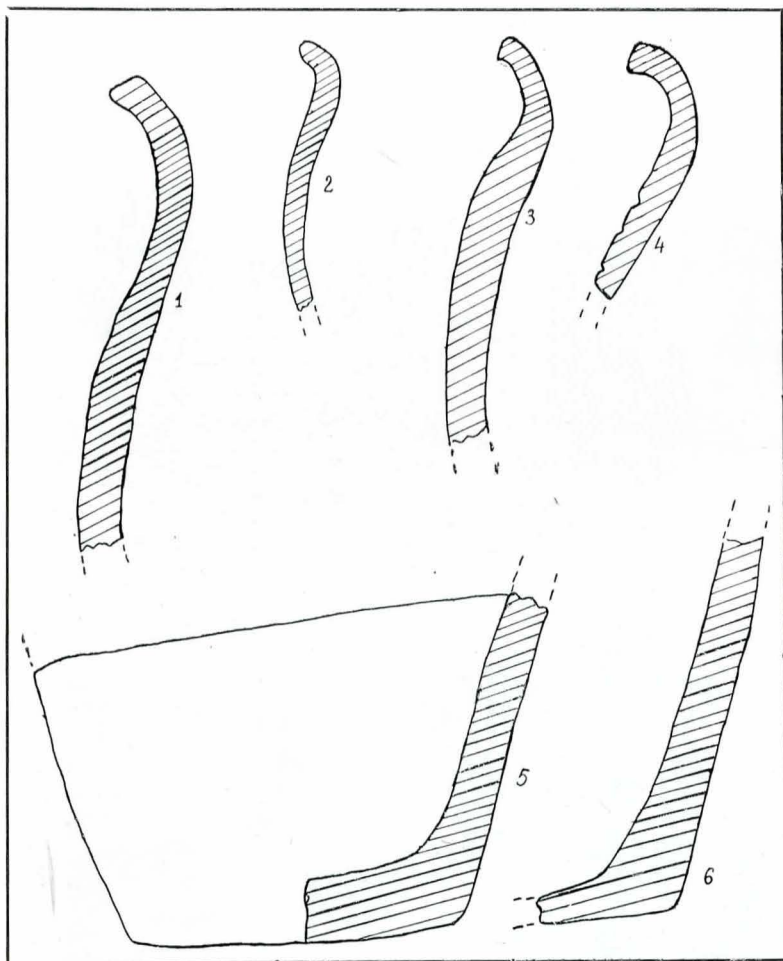
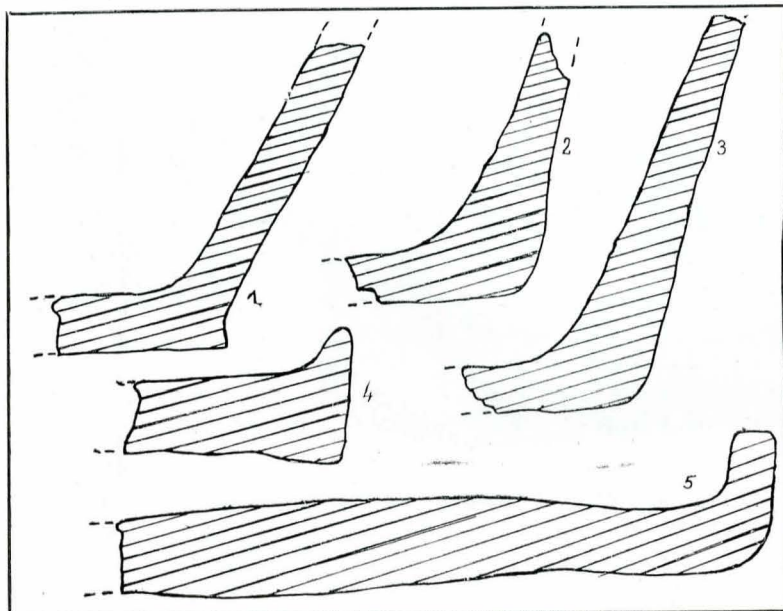

Fig. 9. Profilul fragmentelor ceramice. 1, 3 - fragmente de vas borean; 4, 5 - de tepsie de la Chitila-Cărămidărie; 2 - de la Chitila-AGROCOOP.

Pe criteriile pasteii, finisării și arderii ceramicii ni se pare că există o deosebire între materialele găsite de noi la AGROCOOP și cele de la Ciurelu⁹, Străulești-Măicănești¹⁰, Foișorul Mavrocordaților¹¹, Cîmpul lui Boja¹², Vitan¹³. Din punctul de vedere al formelor, deosebirea este mai puțin sensibilă. Cantitatea mică de materiale de la Chitila-Cărămidărie și numărul redus de profile nu ne îngăduie referiri de acest fel. Tepsia este un tip de vas rar întâlnit până acum în perimetrul Bucureștilor; s-a găsit doar la Pantelimon¹⁴, Cățelu Nou¹⁵, în apropiere de București, la Mănești-Buftea¹⁶, iar în Cîmpia Dunării, la Dulceanca¹⁷. Tipul de vas tepsie cu buza retezată constituie însă o noutate pentru această epocă și poate oferi un criteriu nou de încadrare pe măsură ce numărul descoperirilor va crește.

Publicarea acestor descoperiri credem că va contribui la întregirea cunoașterii perioadei de zămislire a poporului român, a datelor de cultură materială, suportul întregii problematice pentru o perioadă în care documentele scrise sînt rare și lapidare.

SUMMARY

The 1976-1977 researches in the region of the Colentina river resulted in the discovery of materials characteristic for the VI-th century. In 1977, salvation diggings effected in Chitila-Cărămidărie area showed a VI-th century dwelling. It had the form of a triangle with rounded corners; within the house, south-westwards, there was the oven made up of oval or semi-oval wattles. Hand and wheel ceramics dating from the VI-th century was also found both in the oven and in the remaining part of the house. The hand ceramics was made up of a blackish paste containing little river stones. The vessels were awkwardly worked and polished with water. The same ceramics was discovered in 1976 at AGROCOOP silo near the ware-house of „Textila” Enterprise from Bucharest. These materials seem to indicate the existence of an old tradition of the ceramics during the VI-th century.

The diggings in Chitila-Cărămidărie area also showed a IX-th-X-th centuries dwelling.

⁹ S. Morintz, P. Roman, *Săpăturile arheologice din București*, „Materiale”, VIII, 1962, p. 761-767.

¹⁰ Margareta Constantiniu, P.I. Panait, *Săpăturile de la Bucureștii Noi*, în „Cercetări arheologice în București”, I, 1963, p. 77-138; *Săpăturile de la Străulești-Măicănești*, în „Cercetări arheologice în București”, II, 1965, p. 174.

¹¹ Mioara Turcu și C. Marinescu, *Considerații asupra Foișorului Mavrocordaților*, în „Materiale de istorie și muzeografie”, 1968, p. 119-126.

¹² Vlad Zirra, Gh. Cazimir, *Unele rezultate ale săpăturilor arheologice de pe Cîmpul lui Boja din cartierul Militari*, în „Cercetări arheologice în București”, I, 1963, p. 49-75.

¹³ Aristide Ștefănescu, *Cercetările arheologice din cartierul Vitan*, București, în „București” VIII, 1971, p. 76.

¹⁴ Mioara Turcu, *Sonda arheologică de la Pantelimon*, în „București” VIII, 1971, p. 93-95.

¹⁵ Val. Leahu, *op. cit.*

¹⁶ Materiale comunicate de Aristide Ștefănescu, autorul săpăturilor.

¹⁷ Suzana Dolinescu-Ferche, *op. cit.*, p. 96, fig. 104.